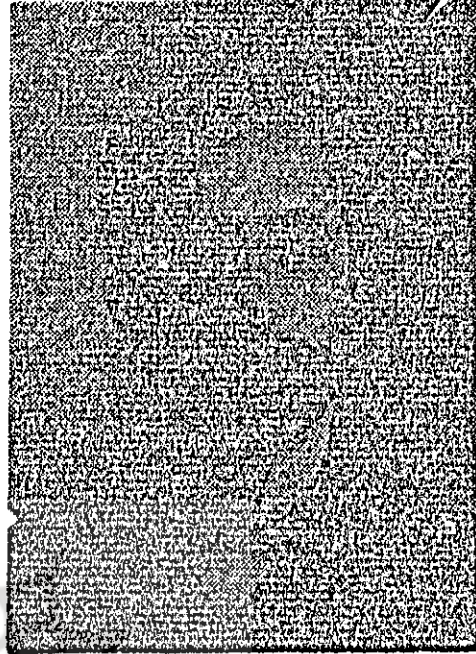

نکارنده این وقایع شادروان دکتر حسین خان کمال یکی از مشروطه خواهان مجاهد و صدیق و اعمیت این یادداشتها از آنجاست کدوی واقعه روز از این انقلاب عظیم را، باشیوه ای خلاصه و ساده و بی حشو و زوائد، بهمانگونه که دیده یا شنیده، در تقویمی چایی، بخطرین نوشته است. بنا بر این از لحاظ جریان پیایی روزانه اتفاقات و تاریخ صحیح وقوع آنها، جای هیچگونه شک و تردید نیست و میتواند وقایع نکاران و تاریخ نویسان راست را سند و حجت باشد.

استبداد صغیر

قسمت دوم سال ۱۳۲۶ قمری

کمال بمباران مجلسی و گشتن آزادینخواهان

(۵)

دوشنبه اول ذیقعدة ۱۳۲۷ قمری = ۳۰ آبان ۱۲۸۸ شمسی = ۱۵ نوامبر ۱۹۰۹ میلادی

رسمًا مجلس شورای ملی در کمال جلال مفتوح شد - (این دوره دوم تقنینی است) چهارشنبه ۳ ذیقعدة ۱۳۲۷ قمری - ۲ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۱۷ نوامبر ۱۹۰۹ میلادی رحیم خان از اردبیل فراری و ملا قربانعلی از زنجان فراری شدند.

چهارشنبه ۵ ذیقعدة ۱۳۲۷ قمری = ۹ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۲۴ نوامبر ۱۹۰۹ میلادی

خبر گرفتاری ملا قربانعلی در زنجان منتشر شد

پنجشنبه ۷ ذیقعدة ۱۳۲۷ قمری = ۱۰ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۲۵ نوامبر ۱۹۰۹ میلادی

عضدالملک نایب السطنه شد و رسمًا آمد مجلس قسم خورد.

شنبه ۱۳ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری = ۱۲ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۲۷ نوامبر ۱۹۰۹ میلادی
ملاقر بانعلی گرفتار بتوسط سردار بهادر پسر جهان‌شاه‌خان روانه تهران شد
دوشنبه ۱۵ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری = ۱۴ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۲۹ نوامبر ۱۹۰۹
میلادی

تزاچه‌های روس مست‌کرده در توپخانه شرارت‌وتیراندازی نموده اسباب هیجان‌عامه شدند .

شنبه ۲۰ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری = ۱۹ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۴ دسامبر ۱۹۰۹ میلادی
شاگردان مدرسه دارالفنون بعد از گفتگوهای زیاد با رئیس آخر الامر (گرو) کرده
بمدرسه سپهسالار با اتفاق مدرسه نظامی رفتند و رفته رفته اثر بمدرسه سیاسی هم کرده تا بعد
چه‌شود .

شنبه ۲۷ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری = ۲۶ آذر ۱۲۸۸ شمسی = ۱۱ دسامبر ۱۹۰۹ میلادی
ملاقر بانعلی را تا کرج آوردند ببعضی ملاحظات وارد تهران نکرده روانه عتبات
نمودند .

یکشنبه ۲۸ ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری = ۲۷ آذر ماه ۱۲۸۸ شمسی = ۱۲ دسامبر ۱۹۰۹
میلادی

پسر رحیم‌خان بنای طغیان را گذاشتند مجدداً حمله بسراب آورده اردوی حاجی
صمدخان هم آنها را استقبال کردند .

یادداشت نیمه دوم ماه ذی‌قعدة ۱۳۲۷ قمری

مستبدین مشروطه نما چون دیگر نتوانستند مثل زمان مشروطه صغیر رفتار نمایند
سبب دلتنگی آنها شده و آقاسید... مجتهد هم که وارد شد پسرهای ایشان اسباب تجلیل شایانی
فراهم آوردند ولی مجلسیان چندان بمثل سابق واقعی به آقا نگذاشتند لهذا حضرات دور
آقا جمع شده و رفته رفته بنای بعضی حرفها را گذاشتند میگویند باز این مشروطه هم آن
مشروطه نیست که ما می‌خواهیم (بعضی هامیگویند باز پول روس کار میکند).

یادداشت نیمه اول ماه ذی‌حجة الحرام ۱۳۲۷ قمری

بواسطه رفتار روسها که علناً برای بدست آوردن مقاصد خودشان آنتریک مینمایند
مستبدین در کمال جرئت مشغول شده‌اند و انجمنها دارند بدون خوف و هراس مشغول کار
خود هستند و بیشتر قوت قلب آنها بواسطه ضدیت میان مجاهدین است .

پنجشنبه ۲۳ ذی‌حجة الحرام ۱۳۲۷ قمری = ۲۲ دیماه ۱۲۸۸ شمسی = ۶ ژانویه
۱۳۱۰ میلادی

خبر فتح سردار بهادر و مسیو یفرم رسید (دراهر که مقر حکومت رحیم‌خان بود رفتند
و تصرف کردند) .

یادداشت نیمه دوم ماه ذی‌حجة الحرام ۱۳۲۷ قمری

چونکه رفتار معزالسلطان سردار محی بکلی مستبدانه و خودسرانه است و بی‌میل بوزارت جنگ هم نیست و برادرانش درگیلان حکومت مستبدانه مینمایند لهذا جلوگیری از آنها شد و سردار محی هم برضد سپهدار رفتار مینماید . لذا تقویت بعاصد مستبدین و مستبدین مشروطه نموده است (حتی جناب سید ... میجهد)

چهارشنبه ۷ محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری = ۵ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۱۹ ژانویه ۱۹۱۰ میلادی

چند نفر قزاق در قهوه‌خانه مشغول قمار بودند پلیس آنها را گرفته به نظمیته آورده اولاً قزاقها در نظمیته خیلی شرارت کرده فحاشی نمودند ثانیاً قزاقها از اطراف دوتنر پلیس گرفته بقزاقخانه بردند و قزاقباشی روس بیکنفر قزاق یک درجه داد نظمیته هم تعطیل نموده وزیر جنگ خبر شده مشغول گفتگو با پالکونیک هستند تا بعد چه شود .

شنبه ۱۰ محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری = ۸ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۲۲ ژانویه ۱۹۱۰ میلادی .

موقر السلطنه معروف بشرارت که تبعید شده بود بلباس مبدل آمد بطهران و بخانه سپهدار رفت .

چهارشنبه ۱۴ محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری = ۱۲ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۲۶ ژانویه ۱۹۱۰ میلادی

امامقلی خان میرپنجه و غلامرضاخان میرپنجه و جمعی سرتیب و صاحب منصب قزاقخانه بمجلس آمده و برضد پالکونیک و روسها گفتگو میکنند تا بعد چه شود .

پنجشنبه ۱۵ محرم الحرام ۱۳۲۸ = ۱۳ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۲۷ ژانویه ۱۹۱۰ میلادی
موقر السلطنه بعد از استنطاقهای کامل محکوم باعدام شده بدارش زدند دوازده دقیقه طول کشید تا خفه شد و چند دفعه بر سردار خود را بلند نگاهداشته بود و یکدفعه هم بزمین خورده و دوباره بدارش زدند .

یادداشت‌های نیمه اول ماه محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری

متوالیا خبر فتوحات سردار بهادر و یفرم خان و شکست رحیم خان میرسد عیالتا خیلی اسباب امیدواری است انشاءالله بزودی معدوم شود . ولی مستبدین مشروطه نما مشغول کار هستند و از هیچگونه ضدیت مضایقه ندارند اما اغلب آنها گرفتار شده‌اند .

چهارشنبه ۲۱ محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری = ۱۹ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۲ فوریه ۱۹۱۰ میلادی

رحیم خان بعد از شکست‌های متوالی که از اردوی سردار بهادر (جعفرقلی خان بختیاری) و مسیو یفرم خان و سایر سرکردگان ولایتی خورد عاقبت الامر باجمعی از فامیل و اشیاء گران بها بخاک روسیه فراری شد و حال آنکه مکرر از طرف روسها تاکید بمجازات رحیم خان شده بود (چون امید داشتند)

شنبه ۲۴ محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری = ۲۲ بهمن ۱۲۸۸ شمسی = ۵ فوریه ۱۹۱۰ میلادی

و کلابوزیر خارجه در باب تشون روس گفتگو کرده وزیر مجبور باستعفا شد

یادداشت نیمه دوم محرم الحرام ۱۳۲۸ قمری

اگرچه از بدو انقلاب و خشونت محمدعلی میرزا معلوم بود که به تحریکات روس عمل کرده و پشت گرم بحمايت آنهاست ولی حالا علنی شده واضح و آشکار بایرانی سختی مینمایند چنانچه رفتارقاتهای بدبخت ایرانی و شاه و یاغیان و دزدان و قاتلین و غیره و بدبختی دیگر نفاق عامه است خاصه مجاهدین معز السلطان و رفتار ایشان .

دوشنبه ۱۰ صفر المظفر ۱۳۲۸ قمری = ۸ اسفند ۱۲۸۸ شمسی = ۲۱ فوریه ۱۹۱۰ میلادی

عجالتا گوشت و نان در تهران در کمال سختی بدست میاید و سببش این است که میخواهند کمپانی کنند مجلس رای نداد تا نتیجه چه شود .

چهارشنبه ۱۹ صفر ۱۳۲۸ قمری = ۱۷ اسفند ۱۲۸۸ شمسی = ۲ مارس ۱۹۱۰ میلادی
مجاهدین معز السلطان مشغول بدرفتاری هستند و امروز بطور بی اعتنائی به مجلس رفتند و رفتار آنها بسیار بد است تا عاقبت چه شود .

سه شنبه سوم ربیع الاول ۱۳۲۸ قمری = ۳۰ اسفند ۱۲۸۸ شمسی = ۱۵ مارس ۱۹۱۰ میلادی

خبر استعفاء مسیوینفرم خان از تبریز بطهران رسید و قبول نشدن آن.

دوشنبه ۹ ربیع الاول ۱۳۲۸ قمری = ۶ فروردین ۱۲۸۹ شمسی = ۲۲ مارس ۱۹۱۰ میلادی
استعفاء صنیع الدوله و مشیر الدوله و وثوق الدوله از وزارت

یادداشت نیمه اول ماه ربیع الاول ۱۳۲۸ قمری

از قرار اطلاعات صحیحه از مبادی عالییه بهیچوجه آثار اصلاح کارها ظاهر نیست بلکه همگی مشغول اغراض نفسانی و امورات شخصی هستند و گفتگوی خیر عامه نیست هر کس بنکر خویش و الساعه هیچ امیدى ندارم مگر بازیگتوه غیبی کاری کند والا ماها از عالی تادانی قابل هیچ چیز نیستیم .

سه شنبه ۱۰ ربیع الاول ۱۳۲۸ قمری = اول فروردین ۱۲۸۹ شمسی = ۲۲ مارس ۱۹۱۰ میلادی

ضرمغام السلطنه بطور قهر بحضرت عبدالعظیم رفته که برود به بختیاری ناطقین در حضرت عبدالعظیم نطقی کرده و مردم را تحریک بجلو گیری ایشان کردند و مراجعت به طهران نمود و مجاهدی هم بدگوئی بوزیر داخله کرده و بختیاریها هم تحت الحفظ بطهران آوردند از قرار معلوم این همه آوازه از شه بود محرکین خوب اسبابی فراهم آوردند و ضرمغام بیچاره را اسباب کار قرار دادند .